

ni bilo v zahtevanem duhu, v šolskem zgodovinoписju pa doslej zamolčano. V teh spominskih zapisih je čutiti čustveno prizadetost zaradi nepoštene in neobjektivne sodbe o njihovem delu, ki so ga po lastnem prepričanju dobro opravili. Med šolskimi zapisi beremo še več zanimivih člankov, ki so jih prispevale Slavica Pavlič, Jana Draksler, Borislava Arzenšek, Elisabeth Sargent, Berta Golob in Marija Novak.

Dobrodošel sestavni del revije so tudi poročila o delu Slovenskega šolskega muzeja, obvestila o raznih dejavnostih s področja zgodovine šolstva, kot so razstave, obiski šolskih muzejev drugod ipd. V poročilih in ocenah se seznanimo z novoizšlo literaturo, ki se ukvarja z zgodovino šol, šolstva in vzgoje. Prav tako najdemo v tej reviji zbrano bibliografijo za to področje. Za obdobje od 1985 do 1989 je objavljena v petindvajseti številki zbornika oziroma prvi številki Šolske kronike.

Vlasta Tul

**Bojko Bučar: MEDNARODNI REGIONALIZEM -
MEDNARODNO VEČSTRANSKO SODELOVANJE
EVROPSKIH REGIJ,**

Fakulteta za družbene vede,
Ljubljana, 1993, 263 strani.

V okviru zbirke Znanstvena knjižnica se je v preteklem letu slovenski knjižni trg obogatil za novo znanstveno publikacijo "Mednarodni regionalizem - mednarodno večstransko sodelovanje evropskih regij" izpod peresa dr. Bojka Bučarja, docenta in predstojnika katedre za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Gre za prvo tovrstno celovito in zaokroženo strokovno delo pri nas na to temo. V njem je avtor skušal odgovoriti predvsem na to, kaj so doslej države v mednarodni skupnosti sprejele kot svojo obveznost v pogledu subnacionalnih regij in kakšen je njihov odnos do pojava regionalizma v mednarodnih odnosih. Iz knjige izvemo, da se na tem področju vse bolj prehaja od "trdnih mednarodno pravnih zvez k mehkim, bolj politično in moralno zavezujočim oblikam sodelovanja". Vse bolj namreč prevladuje prepričanje, da je "prostovoljnost pri sprejemanju obveznosti tisti garant, ki bo zagotovil tudi njihovo izvajanje". Narava regionalnega sodelovanja je danes že zelo razčlenjena in večplastna ter se ob najpogostejših geografskih povezavah vzpostavlja tudi na kulturno-civilizacijski, jezikovni, versko-ideološki, politični in drugih osnovah. Pri tem gre tudi za dve ravni regionalnega sodelovanja, in sicer za sodelovanje na ravni držav ter na ravni delov državnega ozemlja, kar imenujemo transnacionalno oz. čezmejno sodelovanje. Svet je ozemeljsko sicer razdeljen med države, vendar so državne meje le redko

tudi naravne meje, zato se regije redko končajo na državnih mejah. Tako na njih potekajo številne interakcije, ki se ločijo glede na sredstva komuniciranja (osebne, množične komunikacije) kot tudi po vsebini kot npr. ekonomske, kulturne, politično-upravne interakcije, ekspresivne (krepitev učinkovitih in druge vezi, izrazi simpatij, zabava). Čezmejne regije so tudi praviloma "točke razkola med nacionalnimi državami" in "točke kristalizacij napetosti in sporov med njimi". Odnosi so prizadeti ne le pri blagovni menjavi, ampak tudi na "ravni mentalitet", kajti "nacionalne kulture ustvarjajo nove mentalne distance med čezmejno skupnostjo", zato za presežanje tega stanja ne zadoščajo le neformalne skupine. Nastajajoči prepadi se lahko učinkovito premostijo le ob vzporedni zavestni akciji s poblastili opremljenih regionalnih oblasti. Kjer pa teh (še) ni, morajo vskočiti države z oblikovanjem ustreznih institucij in z zagotovitvijo potrebnih pristojnosti.

Vsaka država naj bi namreč šla skozi tri razvojne stopnje: konsolidacijo, fragmentacijo in diferenciacijo. Do zadnjih dveh razvojnih stopenj prihaja, ker se v razvojnem procesu države prej ali slej pojavi najprej "kriza identitete", ko posamezniku ne zadošča več identifikacija z eno institucijo (državo) ali skupino (nacij), in potem še "kriza legitimitete", ko posebni interesi (regionalni, stanovski) ne pridejo do izraza v skupnem, občem interesu. Regionalne težnje pa so spodbujene tudi s preveliko "penetracijo nadzora centra (kulturnega, političnega, gospodarskega ipd.) nad periferijo."

Se pa Evropa sooča tudi s "protidecentralizacijskimi trendi", ki pa niso pogojeni zgolj z etičnim samozavedanjem. Bolj z dejstvom, da ob pretresih, ekonomskih stagnacijah, sunkovitih nihanjih cen energije, ekoloških problemih in socialnih nezadovoljstvih popuščajo čez celotno prelivajoči se učinki "institucionalne jasnosti", kar ima za posledico bojazen pred "negotovostmi fragmentacije in asimetrije".

Zagovorniki regionalizacije menijo, da se v Evropi odvija t.i. "druga dekolonizacija, ko naj bi se regije zavarovale pred zgodovinsko presežnim imperializmom nacionalnih držav in njihovim zastarelim pojmovanjem suverenosti". To je gledanje, ki se opira na tezo, "da so regije zgodovinski pojav, ki je starejši in obstojnejši od držav". Zato naj bi bil federalizem, ki bi zagotovil enakopravnost federalnih enot z zvezno oblastjo, najpopolnejša oblika regionalizma, ki zagotavlja več demokracije in več nadzora nad oblastjo, jezikovno in kulturno identiteto in ki hkrati povečuje odgovornost za zaščito okolja.

Knjiga prinaša tudi zanimiv in razčlenjen pregled obstoječih čezmejnih regij, ki gredo od portugalsko-španskega obmejnega pasu preko Pirenejev pa številnih čezmejnih regij v razgibanem predalpskem in alpskem svetu ter na mejah Beneluxa vse do nemško-danske in skandinavskih čezmejnih regij. Morda so za nas naj-

zanimivejša spoznanja in izkušnje iz evropske čezmejne skupnosti REGIO v Alzaciji oz. Gornjem Porenju, na tromeji Švica-Francija-Nemčija. Področje so si v zgodovini medsebojno trgali sosedi, dokler ni bilo po drugi svetovni vojni ta naravno zaokrožena celota razdeljena med tri države. Izvorno je bilo prebivalstvo pretežno germanskega rodu, vendar je skozi posamezna zgodovinska obdobja in tudi sedanje obdobje prihajalo do jezikovne in kulturne asimilacije v različne (tri) državne skupnosti, kar je pomenilo tudi zaznavno erozijo alzacijskih posebnosti. Vendar so bile ekonomske, prometne, ekološke, zgodovinske, socialne, kulturne in druge vezi tako močne, da se je na teritoriju pripadajočem trem državam, sama od sebe spet vzpostavila naravna regija. Regija je danes dvojezična in s tako poudarjeno kulturno posebnostjo, da ustvarja prepričljiv vtis nastajanja nečesa novega, kar bi lahko predstavljalo model preseganja meja. Pri tem gre za čezmejni regionalizem pod pokroviteljstvom osrednjih vlad treh prizadetih držav. Navedeno čezmejno sodelovanje je tako križanec med medvladnim in pravnim regionalnim sodelovanjem ter ima celo elemente subregionalnega sodelovanja (med mesti, občinami ipd.). Glavni pobudnik za nastanek čezmejnega sodelovanja je bila organizacija "regio Basiliensis", ki jo sestavlja 300 posameznikov in 120 kolektivnih članov (podjetja, organizacije, kantoni, dežele in drugi). Organizacija je tako mešanica fizičnih in pravnih oseb. Sodelovanje je zajelo že najrazličnejša področja od kulture, izobraževanja, zdravstva, pomoči v stiski prek skupne izgradnje infrastrukture (cestne, plovne in rečne, zračne, komunikacijske), skupne lokacije industrijskih in poljedelskih koncernov, izgradnje urbanih središč in stanovanjskih naselij pa vse do izpostavitve skupnih carinskih izpostav, reševanje problemov dnevnih delovnih migrantov, izdelovanja različnih scenarijev bodočega razvoja,

povezovanja Univerz in drugega. Regio tako postaja enotna gospodarsko nastanitvena, življenjska in kulturna krajina. Njene izkušnje nas učijo, "da se mora medregionalno sodelovanje začeti na majhnem prostoru, če naj obrodi velike ideje v mednarodni skupnosti".

V posebnih poglavjih je avtor predstavil tudi regionalizem znotraj evropskih integracij, t.j. številne projektno institucije in ustanove, ki se delno ali v celoti ukvarjajo tudi z čezmejnimi sodelovanjem, npr.: TEMPUS (sodelov. pri izobraževanju), INTERREG (iniciativa evrop. skupnosti glede obmejnih regij), AGEF (program povezovalne pomoči in sodelovanja glede obmejnih regij), OUVERTURE (program sodelovanja z vzhodnoevropskimi regijami), Evropska banka za obnovo in razvoj pa vse do Sveta Evrope in njegovih številnih organov, med katerimi je gotovo najpomembnejši Stalna konferenca lokalnih in regionalnih oblasti (CLRAE). Podrobno je predstavil tudi obe temeljni evropski listini, pomembni za razvoj regionalnega sodelovanja, in sicer Evropsko listino o lokalni samoupravi in Evropsko konvencijo o čezmejnem sodelovanju, ki ju, žal, Slovenija še ni podpisala in ratificirala.

Za nas, ki živimo na izrazito obmejnem in medmejnem področju, je Bučarjeva knjiga veliko odkritje in dragocen prispevek za vsa tista hotenja, ki težijo k strpnosti, sodelovanju, sožitju in preseganju meja. Uči nas, kako strpno in vztrajno, ob spoštovanju novih državnih stvarnosti, uresničevati vizijo čezmejnega sodelovanja in kako to sodelovanje polniti z našim razmeram primernimi vsebinami. Kajti samo tako lahko preprečimo nove nesreče na tem prostoru, še zlasti ob naskoku zloslutnih političnih navez na drugi strani meje. Izziv je tu. Na nas je, da ga sprejmemo in postanemo dorasli zgodovinskemu trenutku.

Milan Gregorič